2215.

DE

COELIBATU CLERICORUM,

DISSERTATIO THEOLOGICA,

Quam
AUSPICE DEO,
Benivolo venerandi Theologorum
collegii indultu,
PRÆSIDE
VIRO Admodùm Reverendo & Excellentiſſimo
DN.

HENRICO MÜLLERO,
SS. Theol. D. & PP. Ordin. in Academia
Roſtochienſi, Facult. Theol. Seniore, ad D. Mariæ
Paſtore & Eccleſ. Roſtoch. Superattendente,
Dn. Præceptore ac Fautore omni honoris atqve
obſervantiæ cultu digniſſimo,
Publico eruditorum examini
GEORGIUS SCHUCKMANN,
Osnabr. Weſtph.
AUT. & RESP.
Die 10. Martii in Auditorio Majori horis conſuetis
exponet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

(: o :)

ROSTOCHII,
Literis JACOBI RICHELII, Senat. Typogr.
Anno 1675.

Viro Prudentiſſimo

DN. HERMANNO SCHUCKMANN,

Inclytæ Reipublicæ Osnabrugenſis Senatori dexterrimo

Dn. Patri atq; Evergetæ ſuo longè maximo,

Hoc, qvicqvid eſt, chartacei muneris in τεκμήριον grati animi ac filialis Reverentiæ, cum voto omnigenæ proſperitatis

offert.

Filius Author.

§. I.

SUo ſemper Conditori Diabolus adverſatur: Qvæ Deus affirmat, ille negat, affirmat contra, qvæ Deus negat: Suadet qvæ prohibet, prohibet qvæ ſuadet. Exemplo hac in re ſit conjugium, unicum illud à Deo humano generi propagando deſtinatum medium, cujus certè Diabolum infenſiſſimum hoſtem eſſe negari non poteſt; Qvot non ille, qvamq; non varios excitavit hæreticos, qvi aliqvâ conjugio labeculâ adſpergerent? Cùm enim ab ipſo Deo vinculum hocce conjugale inſtitutum eſſe ſacræ literæ confirment, non defuerunt tamen, qvi illud à Deo eſſe negare non erubuerint, inter qvos fuiſſe ſectatores Simonis Magi prodit *Clem. Rom*. (vel qvisqvis author) *l. 6. conſt. Apoſt. c. 8*. Saturninus, teſte *Iren. l. 1. c. 12.* nubere & generare à Satana eſſe docuit; Qvin Severus inſuper, ut eſt apud *Epiphaniũ & Nicætam*, pudorem tàm omnem exuit, ut mulierẽ totã, viri verò inferiores partes Diaboli creaturam eſſe, eosq; qvi cum fœminâ concumberent, Satanæ opus adimplere fabularetur. Porrò vinculum conjugii eſſe ἀδιάλυτον ſeu indiſſolubile, oſtendit Salvator *Mat. 19, 6.*; Contra Diabolus excitavit, præter plures alios, Anabaptiſtas, qvi (referente *Cundiſio in comm. ſuper Cat. Hutteri p.m. 1282*) Chriſtianis conjuges à doctrinâ Anabaptiſticâ abhorrentes vel commutare vel relinqvere licitum eſſe, ſtatuerunt. Tandem, qvòd omnibus hominibus in conjugio vivere licitum ſit, docet Paulus *1. Cor. 7, 2.* Contra Pontifex Romanus, Satanæ inſtinctu, Clericos & Sacerdotes conjugio arcet, juxta *Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 9.* Unde etiam inter Auguſtanæ Confeſſionis ſocios & Pontificios de hoc Clericorum cœlibatu qvæſtio moveri ſolet, qvam mihi hac vice ventilare animus eſt. *Cœptis è cœlis annue Chriſte piis.*

§. II. Ante autẽ qvàm dogma hoc Pontificium pleniùs deſcri-

 bam,

bam, operæ pretiũ fuerit, paucula partim de voce *cœlibatus*, partim de voce *Cleri* præmittere. Cœlibatus igitur eſt ſtatus hominis in hac vita extra conjugiũ viventis, unde cœlebs vel eſt vir ſine uxore, vel mulier ſine marito vivens, ſic dicti, qvòd cœlo dignã vitam agant, prout qvidẽ vult *lexicõ Jurid. Calvini in voce cœlebs.* Nam licet ſapientiſſimi qvidam reipublicæ gubernatores cœlibatum oderint, eaq; propter olim cœlibes *teſte eodem l. c.* nihil ex veterum Romanorũ civium teſtamentis capere potuerint, qvin per Spartanorũ Legislatorẽ ad ludos Gymnicos admiſſi non fuerint, omni etiã honore, & ſi ſenes eſſent, reverentiâ qvoq; à junioribus debitâ caruerint, uti ex Plutarcho *Faber in ſuo theſauro* refert; Alii tamẽ ipſum magni fecerunt, inter qvos Romanorum ille Rex, qvi collegium virginum Veſtalium inſtituit, item Sacerdotes Ægyptii, de qvibus *Hieronymus l. 2. contra Jovianum c. 39.* & apud Judæos Eſſæorum ſecta, de qvâ *Joſephus l. 2. de bello Jud. c. 7. & l. 18. antiquit. c. 2.* referunt, qvòd conſuetudinẽ conjugalẽ averſati fuerint, unde hac in parte mores Romanenſiũ & Judaiſmum & Paganiſmũ videntur olere; cùm qvibus etiã Pontificiorũ ordinibus tanta ſedeat hypocriſis, inq; ſexum fœmineũ (fors ſimulatũ) odium, ut nullã fœminam ſuas vel ædes vel collegia ingredi permittant, ſi autem qvædam incuriâ Janitoris ingreſſa fuerit, mox viam, per qvam ingreſſa eſt, ſcopis verrant, omnemq; pulverem ejiciant, ne illius tactu inqvinentur. Dictum ſupra eſt, *cœlibatum eſſe ſtatum hominis extra conjugium*, unde liqvet, cœlibatum conjugio tantùm opponi, & indè cœlibem dici illum, qvi uxorem non habet, non attento, an uxorem antehac habuerit, vel etiam an concubinas alat; unde *Martialis:* Corrumpis ſine talione cœlebs. Et *Sueton:* Amiſſâ uxore Lepidâ manſit in cœlibatu. Ubi tamen notandum, qvòd, cum Patres cœlibatum laudibus evehunt, eum non tam pro vitâ extra conjugium ductâ, qvàm pro caſtitate accipiant.

§. III. Clericus Græcũ eſt, & derivatur ἀπὸ τοῦ κλήρου, qvæ vox vel vermiculum in alvei pavimentis natum vel etiam hæreditatem vel ſortem ſignificat. Prima ſignificatio hũc planè non qvadrat, niſi qvis ad qvorundam improborum Clericorum vitam moresq; velit alludere. Secundæ favere videtur, qvòd Deus ipſe ſacerdotum

rum hæreditas eſſe velit *Num. 18. 20.* At prævalet tertia, cui patrocinatur decretum Gratiani *diſt. 21. c. Cleros;* ubi expreſſe vult, *Clericos im dictos à ſorte eſſe, quia Matthias ſorte electus eſt,* qvi tamen electionis modus paulatim in deſuetudinem abiit, donec tandem abrogatus, inqve locum ejus electio per ſuffragia ſubſtituta eſt, *per cap. Quia propter, Extra, de electione & electi poteſtate.* Licet autem Clericus in genere ſorte electum ſignificet, uſu tamen receptum eſt, ut ſaltim illi, qvi Chriſtianæ religionis ſacris miniſteria ſua impendunt, Clerici appellati fuerint. Qvia autem ad miniſteriũ Eccleſiæ varia pertinent officia, qvæ, præſertim ubi magna eſt populi freqventia, ab uno non poſſunt expediri, paulatim Clerici in certos gradus diſtributi ſunt, ut qvisq; certam ſibiq; deſtinatam ſpartam eò fideliùs ac commodiùs ornaret, donec tandem abſolutè ſeptem Clericorum ordines ſunt conſtituti, qvi tamen ex Scripturâ demonſtrari non poſſunt. Nam licet certum ſit, multorum nominum, officium eccleſiaſticũ deſignantium, in Scripturâ mentionem fieri, vg. Prophetarum, Apoſtolorum, Evangeliſtarum, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum &c. inde tamen minimè Pontificii ſuos ſeptem Clericorum ordines probare poterunt, qvin potiùs in qvibusdam Scripturæ Sacræ, in qvibusdam ſibi ipſis contradicunt, ut ſub explicatione ſingulorum oſtendetur.

§. IV. Primò igitur Pontificii in conſtruendis his ordinibus inter ſe non conveniunt. Nam in *ſupra cit. cap. Cleros diſt. 21.* Pontifex non ſeptem, ſed octo Clericorum ordines recenſet. Verba ſunt hæc: *Generaliter Clerici appellantur omnes qui Eccleſiæ Chriſti deſerviunt, quorum gradus & nomina ſunt hæc: Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Presbyter, Epiſcopus.* Doctores igitur Pontificii ne à capite Papâ abire videantur, ſuum tamen ſeptenarium numerum qvoq; ſalvum cuſtodiant, varia qværunt effugia. *Wittfele. l. 4. Theol. catech. diſquiſ. 6.* vult, ſub Presbyteratu contineri Epiſcopatum, ſicut ſpecies ſub ſuo genere, vel potiùs, ſicut pars integralis ſub ſuo toto integrali. Bellarminus verò loco Presbyteri & Epiſcopi nomen Sacerdotis ponit; deinde Pſalmiſtam & Lectorem propriè non diſtingui putat, nomen ergo

& gradum Diaconorum addit, cujus Pontifex cit. loco nullam mentionem fecit. Reſpondeant igitur hi Romanæ ſedis ſtrenui aliàs defenſores, qvare hîc à capite ſuo Pontifice diſcedant? Ratio autem in promtu eſt: In primitiva enim Eccleſia non eadem ubiq; fuit officiorum diſtributio uſitata, ſed pro diverſitate circumſtantiarum in hâc eccleſiâ plures, in illa pauciores fuerunt gradus. *Dionyſius* (referente Chemnitio) *cap. 5. ſua Hierarchia* tres ſaltim ordines exprimit (1) ἱεράρχου (2) τῶν ἱερέων (3) τῶν λειτουργῶν. *Canones* verò *Apoſtolorum* ſex tantùm Clericorum nomina, ut *can. 41. Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, can. 42. Subdiaconi, Cantoris*, & *Lectoris* recenſent, nullâ *Exorciſta, Acolythi* & *Oſtiarii* mentione factâ. *Epiſt. S Ignatii ad Antioch.* his ordinibus annumerat τοὺς κοπιῶντας, qvos Hieron. *Foſſores* vocat, & ὁμολογητὰς *Confeſſores.* Qvæ officiorum nomina ſi ſingulatim numerentur, non ſeptem ſed undecim ordines conſtituent, *Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Confeſſoris, Acolythi, Exorciſta, Pſalmiſta, Lectoris, Oſtiarii, & Foſſoris*, horumq; ordinum debita ſecundum gradus collocatio novas ſine dubio paritura rixas.

§. V. Porrò, qvod ad majores ordines attinet, nomina *Epiſcopi* & *Presbyteri* in Scripturâ N. T. miniſtris Eccleſiæ ſæpè tribuuntur, qvæ utut ſignificatione diverſa ſint, videntur tamen uni perſonæ verbum Dei docenti & ſacramenta adminiſtranti competere, ita ut Epiſcopus ad officium, Presbyter verò ad ætatem ſpectet, cùm hoc ſeniorem, illud inſpectorem ſignificet. Eundem fuiſſe Presbyterum, qvi fuit Epiſcopus, probatur ex *Act. 20, 17. collato cum v. 28.* ubi D. Paulus Presbyteros Epheſinæ Eccleſiæ vocat Epiſcopos. Itẽ ex epiſt. *ad Tit. 1, 5. collato cũ v. 7.* ubi de ordinandis Presbyteris loqvens rationẽ addit, qvòd nempè Epiſcopus debeat eſſe inculpatus. Accedit *Petrus in 1. epiſt. c. 5. v. 1. & 2.* Presbyterorum officio tribuens τὸ ἐπισκοπεῖν, imò ſe ipſum συμπρεσβύτερον appellitans, qvem tamen Adverſarii longè ſupra omnes Epiſcopos, imò ſupra cœteros Apoſtolos, in Romani Pontificis ſolium collocant. His directè contradicunt Pontificii in *Concil. Trid. ſeſſ. 23 c. 7.* ubi anathema ſtringunt in illos, qvi negant Epiſcopos Presbyteris eſſe ſuperiores, majoremq; poteſtatem habere. Sanè memi-

meminiſſe Pontificios oportuiſſet verborum in ſæpè alleg. *diſt 21. c. Cleros: Unde & apud Veteres iidem Epiſcopi & Presbyteri fuerunt.* Et qvòd expreſsè dicatur *diſt.93 c. Legimus in Eſaia: Audio quemquam in tantam erupiſſe vecordiã, ut Diaconos Presbyteris, id eſt, Epiſcopis anteferret. Nam cum Apoſtolus perſpicuè doceat, eosdem eſſe Presbyteros, quos Epiſcopos &c.* (Fuſius ibidem hoc argumentum ex Scriptura oſtenditur & declaratur, ut omninò totus Canon lectionem mereatur.) *Conf. etiam diſt. 95. can. olim idem erat. Diaconos* ab Apoſtolis conſtitutos fuiſſe viros ſpectatæ probitatis ad diſpenſationem eleemoſynarum videre eſt *Act. c. 6, 3.* Diaconi ergo erant theſauris Eccleſiæ præfecti, ut inde pauperum, & præcipuè miniſtrorum Eccleſiæ ſuſtentationem curarent. Poſtea in Eccleſiâ Romanâ, teſtante Hieronymo, multa qvæ erant Epiſcopi Diaconis impoſita ſunt, (præcipuè cum Epiſcopatus degeneraret in politicam dominationem) vg. prælegere aliqvid ex ſcripturâ ad docendum, monere populum ad intentionem, adminiſtrare Sacramenta, pacem annunciare &c. Diaconis igitur in novis hiſce officii partibus occupatis ſubſtituti ſunt Subdiaconi, qvi ea, qvæ ad Diaconum proximè propriéq; ſpectabant, curarent, donec Oſtiariis theſaurorum cuſtodia commiſſa, tandemq; hi ordines omnes in Cantores degenerarunt, contra *edictum Gregorii, quod extat diſt. 92. c. In ſanctâ Romanâ.* Ex qvibus omnibus patet, in primitivâ Eccleſiâ, & tempore Apoſtolorum haud fuiſſe iſtos Clericorum ordines, qvi nunc ſunt, qvin potius Pontificios in his omnibus conſtitutos titulum ſine re habere, beneficiaq; titulorum ſine officiis uſurpare, ut *B. Chemn. in Exam. Conc. Trid. de Sacr. Ordinis* loqvitur.

§ VI. De minoribus idem eſto judicium. Nam *Acolythi* in primitivâ Eccleſiâ ſtudioſi Theologiæ nominabantur, qvi erant Epiſcopis à famulitio & à pedibus. Ex illis verò poſtea inſcitia Romana fecit ceroferarios ſolem in mediâ luce facibus illuminantes. *Exorciſmus* olim erat peculiare donum in Eccleſia, qvo qvidam per Dei gratiam Diabolos vel expellere, vel certè compeſcere poterant. Sublato autem illo dono, ne etiam planè Exorciſtarum ordo tolleretur, aliud ipſis tributum fuit officium, nempè ut invocarent ſuper Catechumenos, uti legitur in ſæpè *cit. cap.*

Cleros.

Cleros. Qvin modernus Pontificiorum exorciſmus in ridiculam tranſiit & ſuperſtitioſam incantationem. *Oſtiarios* qvod attinet, illorum hodiè nullus uſus eſt, niſi ut vel fores templi claudant, vel canes expellant, vel pavimentum purgent, vel leviuſculum aliud qvid agant, ad qvod peculiaris Cleritorum ordo non reqviritur. Tandem, ut brevitati ſtudeam, de *Cantoribus* & *Lectoribus* plura proponere non lubet, qvàm qvòd illorum lectiones & cantiones, à plebe imprimis, haud intelligi qveant, hoc unicum ſaltim addens: Pontificem Romanũ, non obſtante, qvòd omnium horum ordinum ſupremum in his terris caput eſſe velit, omnibus tamen hiſce ordinibus infeliciorem eſſe, cùm ipſe omnes alios ordines abſolvere, à nullo verò illorum abſolvi poſſit, utut enim ſint, qvi velint, à Patre qvodam Purpurato abſolvi illum poſſe, obſtat tamen *decretum Nicolai diſt. 31. can. Inferior ſedes*, qvòd ſic habet: *Inferior ſedes abſolvere potiorem non poteſt; Sola enim potior inferiorem convenienter abſolvit.* Aut igitur mihi concedas, Pontificem in his terris non poſſe abſolvi, cùm non agnoſcat ſuperiorem, aut vera erit hujus decreti contradictoria: Inferior ſedes poteſt ſuperiorem abſolvere.

§. VII. Vocabulis cœlibatus & Cleri hoc modo conſideratis, latere amplius nos non poterit, qvæ qvalisve Pontificiorum de cælibatu Clericorum doctrina ſit. Nimirum, eſt error hæreſi proximus, qvo jubentur omnes, qvi Chriſtianæ religionis ſacris initiantur, conjugium in perpetuum abjurare, votumq; facere, ſe per omnem vitam legitimam nullam uxorem ſibi juncturos. Duo hic occurrunt expendenda (1) Qvòd Pontificii Clericos ad votum cœlibatus adſtringant (2) qvòd hæc illorum obligatio ſit error hæreſi proximus.

§. VIII. Primum vix probatione indigere videtur, cùm ſatis manifeſtum ſit, qvòd Pontificii Clericos à ſtatu conjugali arceant. Probat id ſufficienter *canon. 9. Conc. Trid. ſeſſ.* 24. (ubi nota qvòd qvidam authores hunc canonem allegantes ſeſſionem 8. citent, fuit enim hæc ſeſſio octava ſub Pio IV. Pontif. Rom. totius autem concilii, qvod ſub tribus Pontificibus celebratum eſt, ſeſſ. 24.) *Qui dixerit Clericos in ſacris ordinibus conſtitutos vel Regulares caſtitatem ſolenniter profeſſos poſſe matrimonium contrahere contractumq; validum*

validum eſſe, non obſtante lege eccleſiaſticâ vel voto, & oppoſitum nihil aliud eſſe quàm damnare matrimonium, poſſeq; omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt, ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, habere donum, anathema ſit. Qvòd ſi Pontifex illos etiam, qvi Clericos ſeu officium eccleſiaſticum adminiſtrantes poſſe matrimonium contrahere, affirmant, diris devovet, qvantò magis anathematis fulmen in ipſos Clericos matrimonium contrahentes & cœlibatum abdicantes vibrabit.

§. IX. Obſervandum tamen hic eſt (1) qvamvis canon *abſolutè* loqvatur de *Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis*, non tamen illum omnium ordinum Clericos *abſolutè* obligare, cùm Lectoribus & Cantoribus uxores ducere licitum ſit, modo ante vel ſub ordinatione ſeſe voto caſtitatis non obſtrinxerint, prout tradit *Wittfelt in ſua Theol. catech. l. 4. diſquiſ. 6. inſtruct* 4. Idem hoc conceditur etiam *diſt. 33 can. Lectores*, ubi dicit Pontifex: *Lectores cum ad annos pubertatis veniunt, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.* Qvin ordinibus promiſcuè minoribus omnibus permiſſum eſt conjugium *cit, diſt. can. Seriatim*; Majoribus verò interdictum eſt, qvòd ſi de facto contraxerunt, coguntur uxores dimittere, & de commiſſo pœnitentiam agere, *per diſt. 28, can. Presbyteris.* Sin autem dimittere noluerint, à miniſterio plane ceſſent, per *can. Presbyter de. ead. & per cap. ſi qui Clericorum, Extra, de Clericis conjugatis.*

§. X. Obſerv. (2) Per *caſtitatem*, de qva Patres Concilii hic loqvuntur, non poſſe intelligi caſtitatem *ut ſic* & *ſimpliciter*, ſed ſaltim *ſecundum Quid. Caſtitas* enim docente *Thomâ in 2. 2. q. 151. a. 1.* à *caſtigando* dicitur, qvia concupiſcentia, qvæ per modum pueri eſt refrænanda, per rationem caſtigatur, & ſic omnis retractio mentis humanæ, ne rebus illicitis delectabiliter uniatur, poſſet dici caſtitas, undè etiam *l. c. a. 2.* diſtinguit inter caſtitatem *metaphoricè* & *propriè* ita dictam, illam vocat *Spiritualem*, qvæ ipſi nihil aliud eſt, qvàm virtus, qvâ mens hominis delectatur ſpirituali conjunctione ad id, cui debet conjungi, ſ. ad Deum, & cavet, ne delectabiliter rebus aliis uniatur, contra præceptum divini ordinis, de qva loqvi putat Paulum *2. Cor. 11, 2.* Propriè autem ſumta caſtitas *juxta Thomam* pro objecto habet delectationes venereas, eſtq; nihil aliud qvàm virtus, qvâ qvis ſecundùm judicium rationis & electi-

 onem

onem voluntatis moderatè utitur delectationibus Venereis. Jam ſicut delectationes Venereæ variant, ſic etiam ipſam variare ſtatuit, ut ſit (1) qvædam interna qvædam externa (2) qvædam virginalis, qvædam conjugalis, qvædam vidualis. Interna, qvâ qvis imperet concupiſcentiis libidinoſæ voluptatis, per qvam mulier ſtuprata, ſi in factum nullo modo conſentiat, caſta dici poſſit, cuiqve opponatur illa cordis impuritas, qvam Salvator noſter *Mat.* 5, 8. adulterium appellat. Externa ſit, qvâ qvis abſtineat ab omni illicito & immoderato uſu Veneris. Virginalis caſtitas illi dicitur, qvâ qvis ab omni; Conjugalis, qvâ ab inordinato Venereæ delectationis experimento ſe conſervat immunem; Vidualis verò, qvâ viduus vel vidua ſe impoſterum continent. Hinc conſtat, qvando *in ſupra cit. can.* dicitur, *caſtitatem ſolenniter profeſſos*, ſermonem non eſſe de caſtitate *ut ſic*, qvia hanc non ſolum Clericus, ſed omnis Chriſtianus debet profiteri, teſte Paulo *ad Tit. 2, 5. & 12. & Johanne in 1. c. 3, 3.* Neqve de caſtitate *internâ*, ſicubi enim homo à carne ſuperatur, modò voluntas ejus cum qvâdam aſſentatione vel non-repugnantiâ cogitationes libidinoſas non foveat, votum caſtitatis non protenus violat; Neqve de caſtitate *conjugali*, cum in ipſo conjugium Clericis planè interdicatur; Sed de *externâ* tantum aliqva caſtitate, qvâ Clerici in cœlibatu manere, atqve ab omni uſu Veneris ſe continere debeant.

§. XI. Obſerv. (3) Qvòd Tyrannis Pontificia non ſolùm Clericos in cœlibatu vivere jubeat, verùm etiam in ipſum ſacratiſſimum conjugii vinculum contumelias evomat impudentiſſimas, *Bellar. l. 2. de Monachis c. 30.* ſcribit: *Quæ ſe non continet nubat, melius eſt nubere quàm uri, nam utrumq; eſt malum & nubere & uri, imò pejus eſt nubere.* En amabo! qvàm ille expreſsè Scripturæ S. contradicit? Hæc enim dicit; *melius eſt nubere quàm uri*; ille contrà; *pejus eſt nubere quàm uri.* Et *ibidem*; *Quæ nubit poſt votum ſimplex, illa quidem verum matrimonium contrahit, tamen aliquo modo magis peccat, quàm quæ fornicatur.* Sanè! ſi vel Tatianus vel Manes aliqvis ex orco rediret, pejus vix de conjugio loqvi poſſet. Sed audiamus etiã impudentiſſimũ *Côſteri* calamũ *in Enchiridio p. m. 528. Sacerdos*, inqvientis, *ſi fornicetur, aut domi concubinã foveat, tametſi gravi ſacrilegio ſe obſtringat, gravius tamẽ peccat, ſi contrahat matrimoniũ.* Qvid

qvæſo

qvæſo hoc aliud eſt, qvàm Clericis apertam ad libidinoſas ſcortationes feneſtram aperire? Coſterum defendere conatur *Gretſerus in hiſt. ord. Jeſuit. p 113* dicens: *Veriſſimè ſcripſit Coſterus noſter, ſacerdotem, ſi fornicetur, aut domi concubinam alat, tametſi gravi ſacrilegio ſe obſtringat, graviùs tamen peccare, ſi matrimonium contrahat, quia etiamſi ſacerdos nuptias celebrat, nuptiæ tamen nullæ ſunt, neq; uxor illa legitima ſit uxor, ſed ſcortum manet, cùm ſacerdos ad matrimoniũ contrahẽdũ ſit inhabilis.* Inepta ſanè ratio! Nam ſi ſcortũ, & non legitima uxor eſt, qvomodò magis peccare poteſt, qvàm ſi cum ſcorto coëat? Accedit, qvod exiſtimat Gretſerus, conjugium à Clerico contractum eſſe ipſo facto nullum, ſacerdotemq; ad contractum conjugium eſſe inhabilem, qvæ autem hujus nullitatis & inhabilitatis ratio? Forſan qvia ſe voto caſtitatis obſtrinxit? ſed hæc non ſufficit. Sic enim loqvitur *Gratianus diſt. 27. can. Diaconos §. Hac autoritate: Tanta vis eſt in ſacramento conjugii, quòd nec ex violatione voti poſſit diſſolvi ipſum conjugium.*

§. XII. Demonſtrato, qvòd Pontificii Clericos ad cœlibatum cogant, oſtendendum nunc eſt, qvòd hæc coactio ſit error hæreſi proximus. Errorem eſſe patebit, ſi tùm probetur, Clericos non obligari ad cœlibatum, tùm contrariæ ſententiæ fulcra ſubruantur. Qvoniam verò ad hæc omnia ritè proſeqvenda hæ pagellæ non ſufficiunt, aliiq; doctiores hîc operam ſuam dextrè atqve eruditè collocarunt, ut, qvi integros tractatus de hac materia legere deſiderat, adire poſſit & *Excellentiſſimi b. m. Calixti Conjugium Clericorum*, & *Admodùm Reverendi Dn. Præſidis Conjugii Clericorum patrocinium*, qvi clarè & nervosè demonſtrarunt, qvòd per ſingula ſecula conjugium Clericorum ſuos in ipſâ etiam Eccleſiâ Romanâ fautores invenerit. His addi poteſt *Doctiſſimi Dn. Chemnitii hiſtoria de cœlibatu ſacerdotum, à temporibus Apoſtolorum ad noſtra uſq; ſecula deducta, & Examini Concil. Trid. inſerta.* Placet igitur hâc vice ſolùm ea, qvæ *Petrus Wittfelt è ſocietate Jeſu Theologus in ſua jam ſupra citatâ Theologiâ catecheticâ Monaſterii Weſtphalorum anno 1656. editâ, lib. 4. diſquiſ. 6. inſtruct. 3. de hac quæſtione: An Sacerdotes & alii in ordinibus majoribus conſtituti teneantur ſervare continentiam perpetuam?* propoſuit, ad examen revocare.

§. XIII. Reſponſio autem ipſius hæc eſt: (1) *Tenentur ſervare continentiam; Non quidem jure divino,(Trid. ſeſſ. 24.) nam Eccleſia aliquando diſpenſavit cum Diaconis,(Ancyr. c. 10.) ut uxores ducere poſſent, & circa annum 700. cum ſacerdotibus Græcis, ut poſſent uxoribus ante ſacerdotium ductis conjugaliter convivere. Sed humano.* Hic vèra loqvitur, dum ex humano cerebello hanc legem emanaſſe ſcribit. Allegat Concil. Trid. forſan qvòd illud primum fuiſſe exiſtimet, in qvo Pontifex Clericis conjugatis anathema dixit; vel etiam, qvòd ex eo, qvia Patres hujus Concilii prudenter ſibi caverunt, nè cauſas hujus decreti exponerent, colligere velit, nullo modo illas ex Scripturâ depromi poſſe. Cum igitur concedit, jure divino Clericos ad ſervandam perpetuam continentiam non teneri, jam contra ipſum evici, qvòd Clerici jure divino libertatem habeant & manendi & non manendi in perpetuo cœlibatu, contrahendi & non contrahendi matrimoniū, ut adeò, qvi vident, ſe dono continentiæ inſtructos non eſſe, uxorem poſſint ducere, juxta monitum Apoſtoli *1. Cor. 7, 2. Propter fornicationem quisq; habeat ſuam uxorem.* (2) Pergit Witfelt: *Non Pontificio, quicquid Melanchton in Confeſſ. Auguſt. a. 23. falsò ſcripſerit, eam legem in Germaniâ à Pontifice primum eſſe inductam ante annos 400, quod ſatis refellitur ex concil. Aquisgr. ſub Ludov. 2. c. 11. Vormat. c. 9. Mogunt. c. 20. Sed Apoſtolorum.* Diſtinguit Jeſuita, qvamvis ſatis inſulsè, jus humanum in Pontificium & Apoſtolorum; Negat, qvòd jure Pontificio introductus ſit cœlibatus Clericorum; Aſſerit contra, eum ab Apoſtolis introductum. Verùm ſi Apoſtoli cœlibatum Clericis injunxerunt, aut ore aut ſcriptis illud factum eſt; Prius demonſtrare Jeſuita non poteſt; Poſterius verò vel exindè falſitatis arguitur, qvòd Apoſtoli ſcripſerunt immediatè à Deo acti, ut ita præcepta illorum ad jus divinum ſpectent; ſecundùm antagoniſtam verò jus divinum cœlibatum Clericis non præcipit. Qvod autem Apoſtoli legem cœlibatus non promulgarint, ſed potiùs Clericis conjugium permiſerint, contra Pontificios *Canones* illi, qvos hi *Apoſtolorum* nomine circumferunt, clarè oſtendunt, *quintus* enim ita habet: *Epiſcopus aut Presbyter aut Diaconus uxorem ſuam prætextu Religionis non abjicito, ſi abjicit ſegregator à communione, ſi perſeverat, deponitor.* Stomachatur etiam Jeſuita in hæc Auguſtanæ Confeſſionis

onis (qvam Melanchtoni fruſtra tribuit) verba: *Ante annos quadringentos ſacerdotes vi coacti ſunt ad cœlibatum, qui quidem adeò adverſati ſunt, ut Archiepiſcopus Moguntinus publicaturus edictum Pontificis de eâ re, penè ab iratis Sacerdotibus oppreſſus ſit*; Sed ſi de horum veritate dubitat, adeat Hirsfeldenſem cujus verba **Chemnitius** *l. c.* refert. Adducit qvidem Jeſuita in contrarium qvædam concilia, verùm ad illa jam pridem reſponſum eſt à B. Dn. Calixto, loco citato, qvi videri poteſt.

§. XIV. Dixerat, ab Apoſtolis hanc doctrinam trahere originem; ut igitur hoc oſtendat, pergit: *Qui ad Apoſtolatum vocati, primùm quidem ſibi ipſis continentiæ legem indixerunt, ut colligitur ex Mat. 19, 29. ubi Petrus: Ecce, inquit, reliquimus omnia; v. 29. etiam uxores.* Fragile argumentum pro demonſtrandâ neceſſitate cœlibatus Clericorum. Allegato enim v. 29. minimè dicuntur Apoſtoli reliqviſſe uxores, ſed Chriſtus illi, qvi hujus vitæ commoda, urgente neceſſitate, propter nomen ſuum neglexerit, hæreditatem vitæ æternæ pollicetur. Sed eſto; Reliqverint etiam uxores, qvid tum? Non enim, qvòd per omnem vitam reliqverint, probabile eſt, qvia hoc ſalvâ fide conjugali non poterant, cùm maritus non habeat poteſtatem corporis ſui 1. Cor. 7, 4. Sed ſaltim ad tempus; Nam qvòd qvidam Apoſtoli uxorati fuerint, uxoresq; ſuas in itineribus ſecum duxerint, expreſsè affirmat Paulus *1. Cor. 9, 5.* Imò dum Romana Eccleſia Petronillæ, Petri Filiæ, meminit, ſimùl concedit, eam à Petro tempore Apoſtolatus ſuſceptam eſſe, cum Petrus ante Apoſtolatum nomen Petri non habuerit. Sed ſi & hoc, cujus tamen contrarium patet, Jeſuitæ largirer, nimirum Apoſtolos à Chriſto vocatos in perpetuum reliqviſſe uxores, qvomodo probabit, qvòd nullus omninò Clericus, vi hujus exempli, ſalvâ conſcientiâ, matrimonium contrahere poſſit? cùm ſcriptura illud exemplum imitandum nullibi præcipiat.

§. XV. Conatur eqvidem Antagoniſta illud ex Scripturâ elicere, dum pergit: *Tum deinde etiam cæteris (ſcil. præceperant Apoſtoli continentiam) ut colligitur (1) Tit. 1, 8. Oportet Epiſcopum, id eſt, tàm Presbyterum, quàm qui eſt Epiſcopus ordine, continentem eſſe; Græcè ἐγκρατῆ, puta à Venereis, ſic enim hæc vox ubiq; in Scripturâ accipitur, cum abſolutè ponitur.* Sed nihil probat; Sunt enim verba Pau-

ſi juris divini, qvia ergo jure divino cœlibatus Clericorum, juxtà adverſarium, non præcipitur, neqve hoc dictum de cœlibatu Clericorum loqvi poterit. *Abſtinentia* igitur ſ. ἐγκράτεια hîc ſignificat, non ut Jeſuita vult, omnem abſtinentiam, etiam à propriâ uxore, ſed ſolùm ab illicitis rebus & voluptatibus. Aliàs enim Sacerdotes V. T. ἐγκρατεῖς non fuiſſent. Cum autem exiſtimat, hànc vocem abſolutè poſitam omnimodam ahſtinentiam importare, prodit, ſe non obſervâſſe dictum *1. Pet.* 1, 5. *Sed in hoc ipſo ſubminiſtrate in fide veſtrâ virtutem, in virtute verò ſcientiam,* ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονὴν & qvod Paulus *Act.* 24, 25. περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας diſputâſſe legatur. Cùm igitur Petrus omnibus Chriſtianis præcipit ἐγκράτειαν, juxta Jeſuitam, omnis etiam Chriſtianus à propriâ uxore debet abſtinere; Et cùm Paulus coram Felice diſputavit de continentiâ; eum, ut ab uxore abſtineret, cohortatus eſt. Ulteriùs, qvòd Apoſtoli Clericis continentiam præceperint, colligit: (2) *ex illo, 1. Tim.* 3, 8. *Oportet Diaconos eſſe pudicos; id eſt continentes.* Sed qvis, qvæſo, hanc gloſſam addidit? Et unde conſtabit, τὸ pudicum per continentem eſſe explicandum? In Græco habetur σεμνοὺς, qvâ voce non tàm pudicitia qvàm morum gravitas, qvæ reverentiam conciliat, indigitatur; unde & Eraſmus illam non per ly pudicos, ſed per ly compoſitos vertit. Sic qvando Proverb. 8, 6. Sapientia dicit: נְגִידִים אֲדַבֵּר *Principibus digna loquar,* Græcus vertit: Σεμνὰ ἐρῶ. Has ergò rationes nihil probare unusqvisq; videt.

§. XVI. Vidit ſine dubio Jeſuita, cœlibatum Clericorum ex Scriptura probari haud poſſe, provocat ergò ad Conciliorum canones, ita pergens: *(3) Ex can. 27. Apoſt. ubi ipſi ſtatuunt, ut ſoli Lectores & Cantores poſſint ducere uxores, quòd poſteà mitigatū eſt* Sed Reſp. Canonum Apoſtolicorum authoritaté nullam eſſe, prout demonſtravit Dn. Præſes *l. c. p.* 70. qvi & ipſe *ibidem p.* 7. probat, can. V. horum canonum conjugio Clericorum ex aſſe favere; Et cur mihi prohibitum ſit dicere, qvod Baronius aliqvando de qvodam illorum canonum dixit: *Apocryphorum non eſt tanta authoritas, ut quæ ſunt tam certa, rata atque firma, convellant?* A ſeculo I. deſcendit

dit Jeſuita ad ſeculum IV. dicens: (4) *Ex Carthag. 2. c. 2. circa annum 396. ubi Patres legem hanc renovantes, quod, inquiunt, Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, cuſtodiamus.* An verò hæc ſynodus particularis, tempore Siricii Papæ, qvi primus conjugium Clericorum latâ lege abrogaſſe fertur, habita, S. Scripturæ & Conciliis Oecumenicis præjudicare qveat, incorrupto judici judicandum relinqvo. Sanè ſi decretis conciliorum aliqvid eſt tribuendum, prævalebit Nicænum, tanqvam œcumenicum, & eod. ſeculo, ante tamen tempora Siricii, celebratum, in qvo, cùm (teſte Socrate Hiſtor: *l. 1. c. 11.*) nonnulli cœlibatum Clero imponere vellent, Paphnutius Epiſcopus, vir maximè probus & eruditus, ſolus ferè reſtitit, effecitq; ut matrimonium Clericis liberum relinqveretur. Sed dubitat fortaſſis Jeſuita de veritate hujus hiſtoriæ, Sic enim *object 8.* dicit: *Acta authentica nihil tale continent. Authores citati non ſemper ex fide ſcribunt. Rufinus, qui ante illum ſcripſit, nihil tale meminit &c.* Aſt, licet Rufinus nihil hujus meminerit, habetur tamen eadem illa hiſtoria in *Decretis diſt. 31. can. Nicæna ſynodus.* Opponet autem fortaſſe Jeſuita, qvòd in illo Concilio prohibeatur Clericis, in ædibus habere mulieres ſubintroductas, nam ſub finem hujus reſponſionis allegat *Baſilium Ep. 17. ad Paregorium* ſcribentem: *Nec primi ſumus, Paregori, qui fœminas à virorum contubernio abjungamus, lege Canonem à S. S. P. P. in Nicænâ Synodo conſtitutum, ne quis mulierem introductam habeat &c. Ejice igitur illam ex ædibus tuis.* Verùm hîc non *propria conjux*, ſed γυνὴ συνείσακτος *mulier ſubintroducta*, qvæ cœlibi qvidem tanqvam ſocia, citra tamen conjugium, cohabitabat, intelligitur, uti illud ſatis clarè & fuſè demonſtrant Clariſſimi ſupra citati Viri & qvidem *Calixtus à p. 245. ad p. 259. Dn. Præſes v. §. 14. p. 11, 12. 13 14.* Qvòd ſi qvis urgeat per συνείσακτον γυναῖκα uxorem omnino intelligi debere, ſeqvetur, nè qvidem Cantoribus Lectoribusvè uxores fuiſſe concedendas, cùm juxta *Conc. c. 3.* nulli omninò eorum, qvi in Clero ſunt, συνείσακτον liceat habere mulierem.

§. XVII. A Conciliis ad Scripturam relabitur Jeſuita: (5) *inquiens, ex 1 Tim. 5, 9. ubi Apoſtolo viduas non niſi ſexagenarias, & poſt vo ū continentia editum, ad miniſterium vult admitti, quantò minùs admiſſi incontinentes, qui ad Eucharistia celebrationem propius concurrerent.*

rent. Argumentum hoc eſt: Qvicunq; viduas ſolùm ſexagenà-rias, & poſt votum continentiæ editum, ad miniſterium Eccleſiæ vult admitti, ille multò minùs admittet conjugatos viros; atqvi Paulus viduas ſolùm &c. Sic autem & major & minor probatione indigebunt. Majoris enim conſeqventia oppidò falſa eſt, cùm idem Paulus, qvi viduas ſexagenarias vult eligi, *c.* 3, *12. hujus Epiſt.* dicat: *Diaconi ſint unius uxoris mariti.* Ut autem pateſcat, qvare vidua grandæva, & non florentis ætatis, eligenda fuerit ad miniſterium, notandum, qvòd, licet mulieribus in publico docere interdictum fuerit, in primitivâ tamen Eccleſiâ viduas ſelectas ſuſtinuiſſe qvædam officia; v. g. ut in Xenodochiis ægrotis miniſtrarent, ut puellas in Chriſtianæ fidei rudimentis informarent; *Tit.* 2, 3. 4. Ad hæc officia neceſſaria erat electio viduæ ſenis, qvæ per ætatis rationem à ſecundis nuptiis abſtineret, & delegatū munus curaret. Nam ſi in officio conſtituta nupſiſſet, debuiſſet virum ſeqvi, & officium relinqvere. Patet ergò, qvòd alia ratio ſit Epiſcopi, alia viduæ; Uxor enim non revocat Epiſcopum à munere ſibi concredito; Fœmina autem tenetur obedire marito, nec illo invito ſtudia ſua Eccleſiæ devovere poteſt. Minorē qvod attinet, licet ex textu conſtet, viduas haud minores 60 annis eligi debere, nondum tamen ex textu probari poteſt, qvòd viduæ debuerint votum continentiæ edere, præſertim tale votum, uti procul dubio vult Jeſuita, qvali hodiè moniales ſe obſtringunt; Idcirco enim ſexagenariæ eligebantur, ut nè propter decrepitam ætatem vota ſecunda appeterent, aut ſpeciali voti obligatione opus haberent.

§. XIIX. Reſponſionem tandem ſuam Jeſuita ita finit: *Videri poteſt Jacobus Gualterius in Chronico, ubi per ſingula ſecula ex Conciliis & PP. oſtendit, quomodo Eccleſia ſemper laborârit, ut, quod ab Apoſtolis acceperat, integrè & inviolabiliter cuſtodiret. Rationes, quæ Apoſtolos moverint ad hanc legem ferendam, plures recenſet Bellarm. &c.* Ineptiſſimum, rationes, qvæ Apoſtolos moverint ad id, qvod ipſis neqvidem in mentem venit, faciendum, aſſignare. Ineptius verò eſt, aliqvid, tanqvam ab Apoſtolis acceptum, qvod tamen ab ipſis reverà acceptum non eſt, cuſtodire, qvod certè nihil aliud eſt, qvàm ſuavi imaginatione ſe ipſum ſcientem fallere. Qvòd autem lex de cœlibatu Clericorum nec Apoſtolis originem debeat,

neqve

neqve in primitivâ Eccleſiâ lata fu erit, ſed qvòd Papalis arrogantia ſupra reliqvas Eccleſias paulatim tyrannidem qværens eam promulgaverit, hiſtoria Eccleſiaſtica ſatis teſtatur, qvin idem prodit ipſe *Gratianus ſub initio diſt. 31. dicens: Tempus etiam (ſc. conſtitutiones variat) quia nondum erat conſtitutum, ut Sacerdotes continentiam ſervarent.*

§. XIX. Cùm ex dictis ſatis clarè eluceat, Pontificios in hac de cœlibatu Clericorum doctrinâ errare, nec Clericos ullo jure ad cœlibatũ adſtringi, poſſem hîc acqvieſcere; Placet tamẽ adhùc unũ vel alterum argumentũ, ut eò clariùs error Adverſariorum pateat, annectere; Dico ergò I. Qvicunq; donum continentiæ non habent, illi non tenentur in cœlibatu vivere, ſed potiùs matrimonium contrahere; at multi Clerici donum continentiæ non habent. E. Conſeqventia majoris clara eſt ex eo, qvod Apoſtolus dicit *1. Cor. 7, 2. Propter fornicationem quisq; habeat ſuam uxorem, & v. 9. melius eſt nubere quàm uri*; Ergò illi, qvi uruntur & ad fornicationem proni ſunt, debent conjugium inire. Reſpondet noſter Jeſuita *Objectione 3. Paulus vult, non omnes habere uxorem ſimpliciter, ſed eos tantùm, quibus continentia eſt difficilis, & non ſunt impediti voto, morbo, aliovè defectu.* Sed nihil evincit; Nam illa qvæ excipit ſe habent ad conjugium & cœlibatum accidentaliter, & neminem neqve ad hunc neqve ad illud ita obligant, ut alterum non liceat eligere. De *voto* hic præcipuum eſt dubium, cùm Jeſuita putet, Clericos propter votum non poſſe contrahere. Verùm illud votum eſt temerarium; Continentia enim virginalis non eſt arbitraria, nec in cujusvis poteſtate poſita, ſed donum Dei ſingulare; Donata igitur votum facturo priùs debet eſſe, qvàm illam vovere poſſit; Nam qvod qvis non habet, id alteri polliceri non debet. Atq; ſic ab hoc Pauli præcepto non excipiuntur, qvi voverunt continentiã, ſed qvi eam habent; Hi verò ſunt pauciſſimi. Qvi autem illam non habent melius faciunt, ſi contrahant matrimonium, qvàm ſi illicitâ luxuriâ libidinoſisq; con-

provoco (1) Ad propriam ipſorum conſcientiam, qvæ unicuiq; qvoties in luctâ adverſus pravas carnis libidines defecerit, dictitabit, ſe donum continentiæ non habere. (2) Ad varia teſtimonia ſcriptorum, qvi horrenda atqve abominanda Clericorum continentiam profeſſorum ſcelera, qvæ nemo pius ſine cordolio legere poteſt, commemorant. Qvi paucula & qvaſi in compendio de his legere cupit, adeat *Chemnitii Examen Conc. Trid. ubi hiſtoria de cœlibatu Sacerdotum, quædam, de fructibus impuri apud Pontificios cœlibatus, annectit, p. m. 514.* (3) Ad teſtimonium Scripturæ. Cùm enim Clerici homines ſint, ad illos etiam ſpectabit dictum Chriſti *Mat. 19, 11. Non omnes ſunt capaces ſermonis hujus, ſed quibus datum eſt.* Nec eſt qvod Jeſuita hic excipiat: *Omnes illud habere quantum eſt ex parte Dei, modò utantur mediis ad illud obtinendum in ſcripturâ præſcriptis.* Hæc enim conditio nihil ponit in eſſe, qvin expreſsè repugnat huic dicto, in qvo Chriſtus, non omnes continentiæ capaces eſſe, aſſerit. Producat igitur Adverſarius alium locum, ubi, ſe eam omnibus promiſcuè atqve abſolutè daturum, promiſerit Chriſtus. Contrarium potiùs, nempe naturalem, ad producendum ſui ſimilem, appetitum hominibus à Deo inditum eſſe, probatur ex *Gen. 1, 28. Creſcite & multiplicamini.*

§. XX. Dogma de cœlibatu Clericorum eſſe errorem, probatur II. Qvicunq; debet eſſe unius uxoris maritus, ille non tenetur in cœlibatu vivere; ſed Clericus debet eſſe unius uxoris maritus; E. Majoris conſeqventia vi oppoſitorum patet. Minor exſtat *1. Tim. 3, 2. Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, unius uxoris maritum.* & *l. c. v. 12. Diaconi ſint unius uxoris mariti,* item *Tit. 1, 6. Oppidatim conſtitue Presbyteros, ſicut ego tibi ordinavi. v. 7. Siquis eſt inculpatus, unius uxoris maritus &c.* qvæ loca adeò clara ſunt, ut nemo mortalium ea aliter poſſit accipere, qvàm qvòd Epiſcopus, Presbyter & Diaconus, absq; ullâ reprehenſione, in conjugio poſſint vitam ducere. Unde Antagoniſta nihil efficit, dum excipit *obj. 4. Vult nullum ordinari in Epiſcopum, niſi vel nullam, vel non niſi unicam uxorem habuerit.* Transmutat enim præſens in præteritum, qvæ transmutatio hic, præſertim in primo loco, locum non poteſt habere, qvia *εἶναι* eſt copula, qva in hoc unico verſu vel

ſeptem

ſeptem prædicata de ſubjecto, Epiſcopo, affirmantur; Si igitur *ly* *μιᾶς*, dum hoc prædicatum, *unius uxoris maritum*, de Epiſcopo affirmat, per præteritum, excluſo tempore præſenti, explicandum eſt, pari ratione hæc explicatio copulæ in cœteris propoſitionibus locum inveniet, ſed poſterius eſt falſum, cùm Epiſcopum oporteat & fuiſſe & eſſe irreprehenſibilem. Accedit, qvòd *ly* *μιᾶς* adjiciatur primæ propoſitioni, in qvo ſenſu temporis autẽ eſt primæ propoſitionis copula, in eo etiam reliqvarum copula eſſe debet.

§. XXI. Erroneum eſſe hoc Pontificiorum dogma, probatur III. Qvicunq; attendunt ſpiritibus impoſtoribus & doctrinis Dæmoniorum, illi docent errorem; At qvi prohibent contrahere matrimonium, attendunt ſpiritibus impoſtoribus & doctrinis Dæmoniorum. E. Major clara eſt, nam Diabolus eſt ſpiritus mendacii, & dum homini imponit, ipſum fallit, atqve in errorem inducit. Min. patet ex 1. *Tim.* 4, *v.* 3. ubi Paulus: *Spiritus autem certò loquitur, quòd in poſterioribus temporibus deſciſcent quidam à fide, attendentes ſpiritibus impoſtoribus ac doctrinis Dæmoniorum, prohibentiũ contrahere nuptias*, Hîc expreſsè dicitur, qvòd prohibitio conjugii ſit doctrina Dæmoniorum, qvi igitur talem prohibitionem docent, illam utiq; à nullo alio qvàm à Dæmone didicerunt. Nec habet qvicqvam qvod excipiat Jeſuita, ut tamen aliqvid reſpondiſſe videatur, dicit *obj. 6. Tatianos & Encratitas notat ſec. II. hæreticos, non nos.* Egregia ſane reſponſio in alienis lyncæos habentis oculos, in propriis talpâ cœcioris! Pergit autem: *Qui neqve diſceſſimus hucusque à fide, neque prohibemus ulli nuptias, qui ſui juris eſt, ſed Clericis voto continentiæ ligatis, idq; quia ſcriptum eſt: Vovete & reddite.* Duas adducit rationes, qvare hoc dictum ſuos non tangat; (1) qvòd Paulus loqvatur de illis, qvi deſciſcunt à fide, hoc autẽ de Pontificiis dici neqveat; ſed Reſp. utiq; hoc prædicatum vi hujus dicti adverſariis competit; Nam dum prohibent matrimonium, ſpiritibus malis attendunt, dum autem illis attendunt à

qvi conjugium in univerſum damnant, qvàm de his, qvi propter *hypocriſin* i. e. externam ſpeciem ſanctitatis & perfectionis cœlibatum inculcant, jam autem certum eſt, qvòd propter illam ipſam rationem Pontificii ſuis Clericis nuptias prohibeant. Unde minimè Jeſuita per hæc effugia effugiet, qvòd putat Paulum reſpexiſſe ſolùm ad hæreticos ſeculi II; Non enim de unâ aliqvâ ſecta, nec de certo aliqvo puncto temporis mox poſt Apoſtolorum ſeculum futuri, loqvitur, ſed de poſterioribus temporibus, & de omnibus vaticinatur.

§. XXII. Poſtqvam vidimus, Pontificios, adſtringendo Clericos omnes ad perpetuum cœlibatum, errare, oſtendendum tandem eſt, qvòd hic *error* ſit *hæreſi proximus*. Videri autem poſſet, qvòd dogma hoc nô ſit talis error; Nam (1) Hæreſis debet importare corruptionem fidei Chriſtianæ; E. id, qvod eſt hæreſi proximum, erit via, per qvam ad corruptionem fidei deſcenditur; Jam autem dogma de cœlibatu Clericorum nullo modo videtur anſam præbere ad corruptionem fidei Chriſtianæ; E. etiam non erit error hæreſi proximus. (2) Circa ea, qvæ ſunt adiaphora, & in uniuscujùsq; poteſtate poſita, non poteſt committi error hæreſi proximus; Sed cœlibatus eſt in uniuscujusq; poteſtate poſitus; E. circa cœlibatum non poteſt committi error hæreſi proximus.

§. XXIII. His autem contrariatur, qvòd in *ſupra c. l. 1. Tim.* 4, *1. 3.* Apoſtolus docet, prohibitionem contrahendi matrimonium eſſe doctrinam Dæmoniorum, & illos qvi in tali dogmate ſpiritibus impoſtoribus attendunt, deſciſcere à fide, videtur igitur qvod prohibitio conjugii, qvia eſt doctrina Dæmoniorum, & defectus à fide, vel ſit hæreſis, vel error hæreſi proximus. Cùm autem ſecundùm *Thom. in 2, 2. q. 11. a. 2.* dupliciter aliqvid pertineat ad fidem, uno modo *directè* & *principaliter*, ſicut articuli fidei principales, alio modò *indirectè* & *ſecundariò*, ſicut ea, qvæ articulos fidei principales ſeqvuntur; ex eo etiam duplex gignitur error, unus, *qui directè eſt contra articulum fidei principalem*, & talis error, ſi is, qvi eum fovet, correctus contumaciter reſiſtat, eſt abſolutè hæreſis; Alter, *qui eſt circa ea, ex quibus ſequitur corruptio fidei*, & talis dicitur hæreſi proximus, Qvia igitur Apoſtolus dicit, qvòd

prohi-

prohibentes contrahere matrimonium attendant doctrinæ Dæmoniorum, & deficiant à fide, hic verò defectus non eſt *directè* ab aliqvo articulo fidei, ſeqvetur, qvòd non ſit hæreſis, ſed ſaltim error hæreſi proximus.

§. XXIV. Ad (1) ergò dicendū eſt; qvòd utiq; dogma de cœlibatu Clericorū anſam præbeat ad defectum fidei. Cum enim Pontificii communiter ſtatuunt, *quòd cœlibatus ſit opus quoddam ſupererogationis, per quod Evangelica conſilia impleantur, & aliquid ſupra ac ultra Dei præcepta, quo ſibi ac aliis cœlibes meritum aliquod propriè ſic dictum acquirere, & pro ſuis & aliorum peccatis coram Dei judicio ſatisfacere poſſint*, efficaciam meriti Chriſti, ut qvi ſolus pro peccatis noſtris ſatisfecit, valdè diminuunt. In (2) probè diſtinguendus eſt cœlibatus alicujus Clerici, à doctrina de cœlibatu Clericorum. Huic vel illi Clerico eſt cœlibatus res adiaphora, ita ut liberè poſſit vel in cœlibatu manere, vel matrimonium contrahere. Qvin etiam illi, qvi usqve ad extremam ſenectutem caſtè ſanctèq; in cœlibatu permanent, à noſtratibus laudantur, præſertim ſi fideliter & unicè curent, qvæ ſunt Domini; Unde optimè *Chemnitius, p. 3. Exam. Conc. Trid. tit. De virginitate & cœlibatu p. m. 454. Recipimus igitur, probamus & repetimus Eccleſiæ catholicæ confeſſionem, quæ exſtat in Concil. Gangrenſi & ap. Epiphan. l. 2. tom. 1. hær. 48. Sancta Dei Eccleſia virginitatem cum humilitate admiratur & glorificat, viduitatem laudat, nuptiarumq; caſtum vinculum honorat & ſuſcipit &c.* Cœlibatus igitur unicuiq; Clerico liber relinqvitur. Ab hoc autem valdè differt doctrina Pontificiorum de cœlibatu, qvà ad illud, qvòd per ſe adiaphorum eſt, ita Clericos adſtringunt, ut illis, ad alteram partem tranſire, non ſit licitum; Atqve ſic dum in cœlibatu eligendo, Clericis liberam voluntatem non relinqvunt, ſed illos ad cœlibatum vovendum compellunt, ex eo, qvod eſt adiaphorum, neceſſarium faciunt. Atq; hæc hâc vice de cœlibatu Clericorum ſcripſiſſe ſufficiat.

DIſceptant docti, nec adhuc ſua puncta tulêre,
An Sociam vitæ Clerus habere qveat.
Pondera tu rerum doctis SCHUCKMANNE pagellis
Protrahis in lucem, Gratulor inde Tibi.

Præclaro Dn. Reſpondenti cum voto ſcripſit

Heinrich Rudolph Redeker.

CArmen, AMICE, petis: ſed habe pro carmine votum:
Cedat id egregiè, qvod meditaris, opus!
Conjugium Cleri firma, ſpes optima Cleri,
Doctior & docto victor ab hoſte redi!

benevolentiæ ergo f.

M. FRANCISCUS WOLFIUS,
Log. P. P.

Qvi

QVi cum WITTFELDO campum deſcendis in album,
Qvod ſit, ſac videant, nigrior ejus ager.
Ille Nigram Sociam, Nitidam tu dicis Amicam
Eſſe viris Sacris. Gratulor hiſce Tibi!

Hæc Dno. Reſpondenti amicitiæ conteſtandæ gratiâ ſ.
Chriſtianus Hornboſtelius.
Cello-Luneburg:

Ἐν τῷ Παλλαδίῳ πολέμῳ καλὸς στρατιώτης
ὡς πόδε τὺ γέγονας, φίλτατ' ἀδελφὲ ἐμοῦ.
Νῦν τε μάχεις σὺν Παπαδικοῖς νικῆσαι ἀγῶνα,
Τῆς μοναχῆς ζωῆς τῶν ἱερῶν ἕνεκα,
Εὐσεβείης ἄγε, καὶ Σοφίης ὅπλοισι μάχοιο,
Νικητὴς ἔσσῃ λαμπρὰ βραβεῖα φέρων.

PRæmia non deſunt generoſis Martis alumnis,
Cum fundunt hoſtes niſibus Herculeis
Niſibus Herculeis *Wittfeldi* ſterne ſodales,
Sic tibi mi *Frater* præmia non deerunt.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE